

KLASIČTÍ FILOLOGOVÉ VE VĚDECKÝCH KOMISÍCH ČESKÉ AKADEMIE VĚD A UMĚNÍ V PROTOKOLECH ZE SCHŮZÍ III. TŘÍDY V LETECH 1918–1952

Ivana Koucká

1 Úvod

První stanovy České akademie věd a umění (dále jen ČAVU nebo Akademie)¹ schválené císařem Františkem Josefem I. v roce 1891 rozdělovaly její členy do čtyř tříd. V I. třídě měla Akademie pěstovat: „vědy filosofické, státní, právní a společenské, historii a starožitnosti vůbec a se zvláštním ohledem na prozkoumání vlasteneckých památek; v II. třídě vědy matematické, přírodní – čítajíc v to i lékařskou – zeměpisné vůbec a zejména se zřetelem na fyzikální, přírodovědecké a zeměpisné prozkoumání vlasti; ve III. třídě jazykozpyt řeči starých a novějších vůbec s hlavním zřetelem na vývoj řeči české, na prozkoumání její literatury, jejích památek a dějin; ve IV. třídě českou krásnou literaturu, umění výtvarné a skladby hudební, zejména se zřetelem na pěstování umění domácího, jakož i na prozkoumání a znalost jeho starých památek a dějin“.^{2, 3}

Toto základní rozdělení zůstalo zachováno po celou dobu existence Akademie, tj. až do roku 1952.⁴ Ve III. třídě pak dominovala především česká

¹ Do roku 1918 zněl oficiální název České akademie věd a umění (dále jen ČAVU nebo Akademie) Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. V příspěvku bude používáno označení ČAVU nebo Akademie bez zřetele k časovému období její existence.

² *Stanovy České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění*. In: Almanach České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění (dále jen *Almanach*), 1, 1891, s. 75–76.

³ Formulace z nových stanov roku 1923 zněla: „studium jazyků a literatur starých a novějších vůbec, s hlavním zřetelem k vývoji řeči československé, k prozkoumání její literatury, jejích památek a dějin“. Viz *Stanovy České akademie věd a umění* (dále jen *Stanovy* 1923). Praha 1923, s. 5.

Návrh stanov z roku 1950, které ale nakonec nebyly přijaty, dal za úkol III. třídě pěstovat „vědy filologické a vědy k filologii příslušné, zejména pak studium jazyka českého a slovenského a jejich literatur“. Viz BERAN, Jiří: *Stanovy České akademie věd a umění* (dále jen *Stanovy*). In: *Instituce, osobnosti, ideje a struktura vědy v českých zemích*. Ed. Alena Mišková, red. Hana Barvíková. Práce z Archivu akademie věd. Řada A. Svazek 9. Praha 2007, s. 98.

⁴ Druhé stanovy z roku 1923 v podstatě platily, s drobnými změnami schválenými v roce 1931, až do roku 1952, pouze „v období nacistické okupace muselo být ze stanov odstraněno

filologie, ale vedle ní zde byla zastoupena i klasická filologie, germanistika, romanistika a postupně také slavistika, anglistika, orientalistika, indologie, srovnávací jazykozpyt a sinologie.

Důležitým pramenem pro poznání činnosti jednotlivých tříd jsou protokoly z jejich schůzí. Konaly se v pravidelných lhůtách, jednak řádné, kromě toho i mimořádné, jestliže si jejich svolání vyžádal třídní předseda nebo nejméně tři členové Akademie oprávnění k hlasování. Program schůze stanovil předseda v souhlase s třídním sekretářem (tajemníkem). Ten také sepsal o jejím průběhu protokol, který předložil předsedovi k společnému podpisu a následně ke schválení na nejbližší třídní schůzi.⁵

Dochované protokoly ze schůzí III. třídy jsou součástí fondu ČAVU uloženého v Masarykově ústavu a Archivu Akademie věd České republiky (dále jen MUA AV ČR). Pokrývají celé období její činnosti mezi lety 1890–1952⁶ a zaznamenávají průběh třídních schůzí podle předem ohlášeného programu. K základním zde projednávaným záležitostem náleželo téměř vždy přivítání účastníků schůze, blahopřání k významným životním jubileím členů či oznámení o jejich úmrtí, zprávy z prezidia Akademie,⁷ udělování stipendií a podpor, zprávy z komisí, publikační záležitosti a volné návrhy a dotazy. Schůze se zpravidla konaly pětikrát ročně a na některých z nich byli také voleni členové Akademie a funkcionáři třídy.⁸

Vedle publikačních aktivit věnovaly schůze III. třídy největší pozornost práci dvou základních typů komisí – prováděcích (čili vědeckých) a poradních. V četných z nich pracovali i klasičtí filologové. Předkládaný článek se koncentruje na působení klasických filologů ve vědeckých komisích, a to na základě rozboru třídních protokolů ve vymezeném časovém období let

všechno, co připomínalo existenci Československa“. Viz BERAN, J.: *Stanovy*, s. 61–62.

⁵ K třídním schůzím a protokolům z nich viz § 45, 46 a 52 *Jednacího řádu České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění* (dále jen *Jednací řád*). In: Almanach, 1, 1891, s. 117, 118 a 122.

⁶ Masarykův ústav a Archiv Akademie věd České republiky (dále jen MUA AV ČR), fond Česká akademie věd a umění (dále jen ČAVU), kart. 14, inv. č. 28, Protokoly ze schůzí III. třídy za rok 1918 (první protokol z tohoto roku je datován 30. ledna 1918); kart. 15, inv. č. 28, Protokoly ze schůzí III. třídy za roky 1919–1932; kart. 16, inv. č. 28, Protokoly ze schůzí III. třídy za roky 1933–1943; kart. 17, inv. č. 28, Protokoly ze schůzí III. třídy za roky 1944–1952 (poslední protokol z roku 1952 má datum 13. června 1952). – V dalších poznámkách budu protokoly ze schůzí III. třídy citovat ve zkrácené podobě, tzn. že za slovem protokol uvedu pouze datum konání příslušné třídní schůze, ze které byl pořízen.

⁷ Prezidium Akademie tvořil prezident ČAVU (nazývaný od roku 1923 předsedou) a generální sekretář (od roku 1923 generální tajemník).

⁸ Pravidelná schůzovní činnost III. třídy byla omezena za protektorátu po atentátu na R. Heydricha v druhé polovině roku 1941, takže v uvedeném roce se konaly jen tři schůze, stejně jako v následujícím roce 1942. V roce 1945 proběhla pouze jedna schůze.

1918–1952.⁹ Nejdříve je však nutné detailněji charakterizovat rozdíl mezi dvěma zmíněnými typy komisí a podmínky pro členství v nich.

2 Charakteristika vědeckých komisí

Podrobná ustanovení o komisích obsahuje § 49 Jednacího řádu ČAVU z roku 1891.¹⁰ Poradní komise byly zpravidla ustaveny k tomu, aby se vyjádřily o návrzích předložených třídám anebo aby samy připravily určité návrhy. Fungovaly pouze krátkodobě. Obsah jejich činnosti zachycený v protokolech ze schůzí III. třídy byl velmi různorodý a týkal se např. stanov a jednacího řádu, otázek členství, udělování podpor a stipendií, referátů o publikační činnosti, školské problematiky a organizování vědeckých ústavů po druhé světové válce. V některých z těchto poradních komisí byli zastoupeni i klasičtí filologové, po roce 1918 nejprve prof. Františkem Grohem, od počátku

⁹ I když se tento článek opírá především o archivní materiál, je třeba zmínit alespoň základní literaturu k dějinám ČAVU: BERAN, Jiří: *II. třída České akademie věd a umění*. Dějiny věd a techniky, 4, 1971, s. 193–308; Týž: *I. a III. třída České akademie věd a umění v letech 1891–1914* (dále jen *I. a III. třída*). Československý časopis historický, 20, 1972, s. 457–484; Týž: *Stanovy české akademie věd a umění*. In: *Institute, osobnosti, ideje a struktura vědy v českých zemích*. Ed. Alena Mišková, red. Hana Barvíková. Práce z archivu Akademie věd. Řada A. Svazek 9, Praha 2007, s. 61–133; Týž: *Vznik a hlavní tendence ve vývoji České akademie věd a umění*. In: *Vývoj moderních vědeckých organizací v Československu*. Práce z dějin přírodních věd, 4, 1973, s. 91–100; Týž: *Vznik České akademie věd a umění v dokumentech*. Práce z dějin ČAVU. Série B. Svazek 2. Praha 1989; BERAN, Jiří – LEVORA, Jiří: *Několik poznámek k postavení KČSN a ČAVU ve vědě po r. 1918*. In: *Věda v Československu 1918–1952*. Práce z dějin přírodních věd, 11, 1979, s. 405–413; HOFFMANNOVÁ, Jarmila: *Institucionální zázemí humanitních a sociálních věd v českých zemích v letech 1848–1952*. Práce z archivu Akademie věd. Řada B. Svazek 18. Praha 2009; *Institute, osobnosti, ideje a struktura vědy v českých zemích*. Ed. Alena Mišková, red. Hana Barvíková. Práce z archivu Akademie věd. Řada A. Svazek 9. Praha 2007; HUŠKOVÁ, Helena: *Česká akademie věd a umění a její vydavatelská činnost v letech 1890–1918*. Knihovna, 10, 1977, s. 205–256; MARTINOVSKÝ, Martin: *Založení České akademie císaře Františka Josefa pro vědu, slovesnost a umění*. In: *Studie a články. K dějinám vědy a vědeckých institucí*. Práce z Archivu Akademie věd. Řada A. Svazek 7. Praha 2002, s. 179–187; Týž: *Česká akademie věd a umění za protektorátu 1939–1945* (dále jen *ČAVU za protektorátu*). In: tamtéž, s. 189–226; MIŠKOVÁ, Alena: *ČAVU a ČSAV: Otázky kontinuity a diskontinuity II: (Vytvoření sboru členů ČSAV a jeho vztah k členské základně ČAVU a KČSN)*. In: *Česká akademie věd a umění 1891–1991*. Sborník příspěvků k 100. výročí zahájení činnosti. Usp. Jiří Pokorný, red. Jan Novotný. Praha 1993, s. 101–123; POKORNÝ, Magdalena: *Zahraniční kontakty České akademie věd a umění*. In: tamtéž, s. 65–87; POKORNÝ, Jiří: *Odkaz Josefa Hlávky: historie České akademie věd a umění, Hlávkových studentských kolejí, Nadání Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových, jakož i Národohospodářského ústavu*. 2. vyd. Praha 2008; ŠLECHTOVÁ, Alena – LEVORA, Josef: *Členové České akademie věd a umění 1890–1952*. Praha 2004; TVRDÁ, Jana – FOLTA, Jaroslav: *K čs. vědecké základně let 1918–1939*. Dějiny věd a techniky, 4, 1971, s. 209–227.

¹⁰ *Jednací řád*, s. 119–121.

třicátých let 20. století zejména prof. Antonínem Salačem.¹¹ Prováděcí komise naopak působily trvale a byl jim svěřen k samostatnému provedení určitý úkol.¹² Jsou také označovány za vědecké, neboť jejich základní působnost spočívala v organizování vědecké práce Akademie a tříd.

Členové komisí byli voleni na třídních schůzích především z okruhu řádných a mimořádných členů Akademie. Činnosti komisí i třídních schůzí se příliš neúčastnila třetí základní kategorie členů – dopisující,¹³ která byla – zejména pro nefunkčnost – zrušena v roce 1923.¹⁴ Postupně však byli přibíráni i další odborníci z řad nečlenů Akademie. V obou zmiňovaných typech komisí působili zejména pražští členové, neboť mimopražští neměli často možnost na jednání dojíždět.

Každá komise si zvolila svého předsedu a jeho zástupce, kteří museli být řádnými členy Akademie, a dále referenta a zapisovatele. O své činnosti pravidelně podávala stručné písemné zprávy podepsané předsedou a referentem, které se přikládaly k protokolu třídní schůze, v níž byly předloženy.¹⁵

¹¹ F. Groh, A. Salač, K. Hrdina a B. Ryba byli např. členy *správní komise* ČAVU, která není zařazována do žádné ze dvou základních skupin komisí. Patřila k vrcholným orgánům Akademie a měla na starosti především hospodářské záležitosti. V době protektorátu, kdy bylo svoláno pouze jedno valné shromáždění Akademie, ale v podstatě řídila její činnost. Byla vždy volena na tříletí a tvořilo ji prezidium Akademie, třídní sekretáři (od roku 1923 třídní tajemníci) a za každou třídu dva členové. Mohli být do ní přizváni i odborníci, nečlenové Akademie, avšak pouze s poradním hlasem. Viz Hušková, H.: c. d. s. 213–214. F. Groh ve *správní komisi* působil v letech 1923–1940 (Protokol, 29. listopadu 1922, 28. listopadu 1923, 1. prosince 1926, 27. listopadu 1929, 30. listopadu 1932, 27. listopadu 1935, 7. prosince 1938), A. Salač v letech 1938–1947 (Protokol, 7. prosince 1938, 13. května 1942). Další volby se konaly až v roce 1947, kdy byl za III. třídu zvolen také K. Hrdina (Protokol, 7. prosince 1947). Od roku 1949 (po smrti K. Hrdiny) se stal členem komise B. Ryba (Protokol, 9. listopadu 1949).

F. Groh byl mj. také zvolen do poradní komise s názvem *stipendijní*, která udělovala různé druhy podpor a stipendií (Protokol, 25. května 1924, 28. listopadu 1932), a do *Komise pro Nadání Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových*, kde pracoval nepřetržitě v letech 1924–1940 (Protokol, 26. března 1924, 25. listopadu 1925, 9. prosince 1925, 26. ledna 1927, 25. ledna 1928 (v tomto protokolu je uvedeno, že členové komise jsou zvoleni pro rok 1928, 1929 a 1930), 14. prosince 1928, 27. listopadu 1929, 17. prosince 1930, 28. ledna 1931 (opět volba komise na další tři roky), 27. ledna 1932, 30. listopadu 1932, 31. ledna 1934, 30. ledna 1935, 3. února 1937, 2. února 1938. *Nadání Hlávkových* bylo hlavním zdrojem financí pro III. třídu.

¹² *Jednací řád*, s. 120.

¹³ K základním kategoriím členů Akademie patřili dopisující, mimořádní a řádní. Dopisující členové se mohli účastnit práce v Akademii, ale neměli nikde hlasovací právo. Mimořádní členové směli hlasovat v třídních schůzích, ale ne na valných shromážděních. Kromě tří uvedených kategorií byli ještě voleni členové zahraniční, označovaní do roku 1931 jako přespolní. Čestné členství v Akademii se získávalo za zvláštní zásluhy o ni. Viz BERAN, J.: *Stanovy*, s. 103.

¹⁴ Tamtéž, s. 102.

¹⁵ *Jednací řád*, s. 120.

Některé z těchto zpráv, ale spíše až z pozdějšího období, se sporadicky dochovaly a i v současném uspořádání protokolů ze schůzí III. třídy jsou uloženy ve fondu ČAVU za příslušnými třídními protokoly. Většinou však neobsahují více informací než základní záznamy z třídních schůzí.

Protokoly podávají údaje o volbách do vědeckých komisí, počtech jejich členů, četnosti zasedání v jednotlivých letech, základních vědeckých úkolech, případně i publikační činnosti. S tou také souviselo stanovení referentů pro posouzení předkládaných prací a informace o jejich posudcích. Zpracovávali je většinou členové komise, ale někdy požádali o vyhotovení referátu i některého nečlena Akademie. Publikační činnost klasických filologů v rámci ČAVU však není cílem tohoto článku a bude se jí zabývat až další dílčí příspěvek.

3 Klasičtí filologové ve vědeckých komisích

Zhruba polovinu vědeckých komisí vytvořila III. třída samostatně, zbývající pak společně s I., ojediněle i se IV. třídou. Zvláštní postavení zaujímala celoakademická *Archeologická komise*.¹⁶ Mezi lety 1918–1952 najdeme v analyzovaných protokolech tři, které umožňují podat ucelenější představu o názvech a počtu vědeckých komisí. Jedná se o přílohu k protokolu z 30. října 1925 nazvanou Volby stálých komisí, třídní protokol ze 7. prosince 1938 obsahující seznam komisí pro další funkční období a protokol z 21. června 1950, v němž třídní tajemník navrhl jejich zjednodušení a zakotvení.¹⁷

V protokolu z roku 1950 je vyjmenováno celkem 12 komisí III. třídy¹⁸ a 11 společných komisí, z nichž je jako poslední zmíněna *Komise pro úkoly Svazu akademií* s třemi sekcemi – Slovník středověké latiny, Corpus vavorum a Forma orbis (viz níže).¹⁹ Ve výčtu chybí *Archeologická komise*. Z celkového počtu 34 vědeckých komisí participoval ve vymezeném časovém období let 1918–1952 některý z klasických filologů na práci 19 z nich. V jednotlivých komisích byli zastoupeni po svém zvolení za mimořádné a následně řád-

¹⁶ BERAN, J.: I. a III. třída, s. 468. *Archeologická komise* podléhala přímo prezidiu ČAVU. Měla 45 členů volených Akademií i jednotlivými třídami. Viz MARTINOVSKÝ, M.: ČAVU za protektorátu, s. 197.

¹⁷ Volby stálých komisí, příloha k Protokolu, 30. října 1925; Protokol, 7. prosince 1938; Protokol, 21. června 1950.

¹⁸ Protokol, 21. června 1950. V protokolu je uvedena i *komise stipendijní*, ale ta nepatřila k vědeckým pracovištím.

¹⁹ V údajích o počtu komisí se zastoupením klasických filologů považují *Komisi pro úkoly Svazu akademií* za jeden celek.

né členy Akademie téměř všichni klasičtí filologové,²⁰ univerzitní profesori František Groh,²¹ Otakar Jiráni,²² Jaroslav Ludvíkovský,²³ František Novotný,²⁴ Bohumil Ryba,²⁵ Antonín Salač²⁶ a Karel Svoboda²⁷ a středoškolský profesor a později vysoký ministerský úředník Karel Hrdina.²⁸

²⁰ Základní informace o členství v ČAVU podává již výše citovaná publikace ŠLECHTOVÁ, Alena – LEVORA, Josef: *c. d.* V další části poznámky uvádím data mimořádného a řádného členství v textu článku vyjmenovaných klasických filologů, přičemž údaj v publikaci je do roku 1923 datem druhého kola volby členů na valném shromáždění Akademie, od nových stanov v roce 1923 byli členové voleni jednokolově na třídních schůzích: F. Groh – mimořádný člen (dále jen MŘ) 3. 12. 1909, řádný člen (dále jen Ř) 1. 12. 1915 (s. 83), O. Jiráni – MŘ 11. 12. 1916, Ř 26. 11. 1924 (s. 131), J. Ludvíkovský – MŘ 25. 5. 1938 (s. 189), F. Novotný – MŘ 26. 11. 1924, Ř 29. 11. 1933 (s. 220), B. Ryba – MŘ 25. 5. 1938, Ř 28. 5. 1946 (s. 256), A. Salač – MŘ 26. 2. 1930, Ř 25. 5. 1938 (s. 261), K. Svoboda – MŘ 29. 1. 1936, Ř 28. 5. 1946 (s. 287), K. Hrdina – MŘ 29. 11. 1933, Ř 31. 1. 1940 (s. 111). Mimořádnými členy ČAVU byli ještě mezi lety 1918–1952 čtyři další klasičtí filologové, kteří však nejsou uvedeni v žádné vědecké komisi: univerzitní profesori Antonín Kolář, Ferdinand Stiebitz a Hynek Vysoký a středoškolský profesor Josef Miroslav Pražák.

²¹ V následujících poznámkách uvedu alespoň základní literaturu k těm členům ČAVU, kteří participovali na práci vědeckých komisí:

SALAČ, Antonín: *Nad rakví Františka Groha*. Listy filologické (dále jen LF), 67, 1940, s. 409–411; RYBA, Bohumil: *Za Františkem Grohem*. Tamtéž, s. 411–413.

²² GROH, František: *Otakar Jiráni*. Praha 1935; RYBA, Bohumil: *Za Otakarem Jiráním*. LF, 61, 1934, s. 2–8; Týž: *Bibliografie literárních prací O. Jirániho*. Tamtéž, s. 8–18.

²³ NECHUTOVÁ, Jana: *Operum Jaroslai Ludvíkovský conspectus inde ab anno 1965 continuantus*. In: *Classica atque mediaevalia Jaroslao Ludvíkovský octogenario oblata*. Brno 1975, s. 13–15; NECHUTOVÁ, Jana: *Prof. PhDr. Jaroslav Ludvíkovský*. In: Jaroslav Ludvíkovský. Antika, Čechy a evropská tradice, Brno 2002, s. 9–29. NECHUTOVÁ, Jana: *Profesor Jaroslav Ludvíkovský sedmdesátníkem*. LF, 88, 1965, s. 365–371; ŠPRINCL, Jan: *Profesor Jaroslava Ludvíkovský octogenarius*. LF, 98, 1975, s. 33–40.

²⁴ HEJZLAR, Gabriel: *Soupis literárních prací prof. dr. Františka Novotného*. LF, 68, 1941, s. 297–310; HOŠEK, Radislav: *Sté výročí Františka Novotného*. LF, 104, 1981, s. 244–247; JANÁČEK, Karel: *Za profesorem Františkem Novotným*. LF, 88, 1965, s. 285–294.

²⁵ NOVÁKOVÁ, Julie: *Za profesorem dr. Bohumilem Rybou*. Studia Comeniana et historica, 12, 1982, č. 24, s. 114–121; VYSOKÝ, Zdeněk K.: *K sedmdesátinám profesora dr. Bohumila Ryby*. LF, 94, 1971, s. 163–172.

²⁶ *Akademik Antonín Salač*. In: *Studia antiqua Antonio Salač septuagenario oblata*. Praha 1955, s. 6–12; VARCL, Ladislav: *Akademik Antonín Salač*. LF, 84, 1961, s. 1–4; Týž: *Akademik Antonín Salač*. Věstník ČSAV, 70, 1961, s. 122–123; Týž: *Bibliografie prací akademika A. Salače*. Tamtéž, s. 123–135.

²⁷ VARCL, Ladislav: *Prof. Dr. Karel Svoboda 1888–1960*. LF, 84, 1961, s. 5–7; Týž: † Prof. dr. Karel Svoboda 1888–1960. Zprávy Jednoty klasických filologů (dále jen ZJKF), 3, 1961, s. 1–4; VYSOKÝ, Zdeněk K.: *Bibliographie des ouvrages du professeur dr. Karel Svoboda*. LF, 84, 1961, Eunomia, s. 1–20.

²⁸ LUDVÍKOVSKÝ, Jaroslav: *K. Hrdina*. Naše věda, XXVII, 1949, s. 257–260; RYBA, Bohumil: *Nad rakví Karla Hrdiny*. LF, 73, 1949, s. 161–162.

Samostatnou vědeckou komisí klasických filologů byla ve III. třídě *Komise pro vydávání Bibliotéky klasiků řeckých a římských* (další názvy v třídních protokolech: *Komise pro vydávání klasiků řeckých a římských*, *Komise pro vydávání překladů z klasiků řeckých a římských*.) Působila od roku 1897²⁹ a jejím základním úkolem bylo posuzovat překlady pro ediční řadu Bibliotéka klasiků řeckých a římských (dále jen Bibliotéka), založenou prof. Janem Kvícalou v roce 1862,³⁰ a navrhopvat III. tříde znění podmínek obsažených v písemné dohodě s překladateli a vydavateli.³¹ Měla také dbát o to, aby byla prostřednictvím kvalitních českých překladů šířena znalost významných literárních děl.

Informace o jejich jednáních jsou v protokolech zaznamenány několikrát ročně, zejména údaje o pracích předložených k vydání v Bibliotéce a referentech stanovených pro jejich posouzení.³² Skládala se nejprve ze tří členů, jak dokládá protokol z roku 1918, kdy do ní byl po smrti prof. Josefa Krále přibrán F. Novotný, na návrh O. Jirániho a F. Groha.³³ V roce 1934 se po úmrtí O. Jirániho konala další doplňovací volba A. Salače.³⁴ V roce 1939 se zvolením B. Ryby a K. Svobody počet členů rozšířil na pět.³⁵ Zesnulého F. Groha vystřídal v roce 1940 K. Hrdina.³⁶

Zlom v činnosti komise nastal v roce 1943, kdy třídní schůze schválila její zprávu s podrobnými novými organizačními pravidly a jednacím řádem. Předsedou se stal K. Hrdina a jednatelem K. Svoboda; komise tak fungovala ve složení Ryba, Svoboda, Salač, Hrdina a Novotný.³⁷ V souvislosti s reorganizací také přijala nový název *Komise pro vydávání řecké a latinské knihovny*.

²⁹ BERAN, J.: *I. a III. třída*, s. 472.

³⁰ SVOBODA, Karel: *Antika a česká kultura od obrození do první války světové*. Praha, s. 121. Na s. 122 K. Svoboda píše, že v osmdesátých letech 19. století Bibliotéka pro malý zájem veřejnosti upadala a v roce 1892 zcela zanikla. Podle J. Berana (viz předcházející poznámka) byla *Komise pro vydávání Bibliotéky* zřízena v roce 1897. Nikde se mi však zatím nepodařilo dohledat, zda vydávání Bibliotéky bylo znovu obnoveno již před vznikem Komise, tj. mezi lety 1892–1897.

³¹ MARTINOVSKÝ, M.: *ČAVU za protektorátu*, s. 208.

³² Předloženou práci posuzoval vždy jeden referent, ale práce členů Akademie se publikovaly bez posudků. V Bibliotéce však převažovaly překlady středoškolských profesorů řečtiny a latiny. Od roku 1950 se vyžadoval i posudek odborníka-marxisty (Protokol, 3. května 1950).

³³ Protokol, 30. října 1918.

³⁴ Protokol, 28. února 1934.

³⁵ Protokol, 25. října 1939.

³⁶ Protokol, 11. prosince 1940.

³⁷ Protokol, 31. března 1943.

Po smrti K. Hrdiny byl v roce 1950 zvolen J. Ludvíkovský³⁸ a jako nový předseda se v témže roce uvádí A. Salač.³⁹

Druhou komisí s výrazným zastoupením klasických filologů byla *Komise pro Slovník středověké latiny* I. a III. třídy⁴⁰ (v protokolech se vyskytují i názvy *Komise pro sestavení Slovníku středověké latiny v zemích českých*, *Komise pro Slovník středověké latiny v českých zemích*, *Komise pro vydávání Slovníku středověké latiny*). Jednání o jejím založení začalo již v roce 1920, kdy z prezidia Akademie přišly do III. třídy k nahlédnutí stanovy Mezinárodní akademické unie⁴¹ (Union académique internationale, dále jen UAI nebo Unie).⁴² Na dotaz F. Groha, jak pokročilo jednání o přistoupení k této mezinárodní instituci, sdělil člen III. třídy, generální tajemník Akademie R. Dvořák, že ČAVU do ní vstoupí, ale žádá, aby vysoký poplatek za členství v Unii platilo Ministerstvo školství a národní osvěty (dále jen Mšano).⁴³

V červenci 1921 UAI požádala Akademii, „...aby byl jmenován čl. zástupce do mezinárodní komise pro středověkou latinu a aby byl zřízen čl. odbor, který by pod vedením mezinár. komise pracoval o novém slovníku středolatiniském. Usneseno: 1) svěřiti za III. třídu další jednání prof. Jiráňimu, 2) požádati I. třídu, aby jmenovala také svého zástupce, a 3) ponechati těmto dvěma zástupcům, aby kooptováním zřídili žádaný odbor, který by pak zvolil zástupce do komise mezinárodní“. ⁴⁴ Dalšího zasedání UAI se měl v roce 1922 zúčastnit O. Jiráni společně se zástupcem I. třídy prof. Friedrichem, ale protože na něj nakonec nemohli jet, byla požádána o zaslání svého usnesení ČAVU.⁴⁵ V roce 1923 byla O. Jiráňimu z prezidia Akademie předána k nahlédnutí tištěná zpráva Unie o schůzi výboru pro středověkou latinu konané 22. ledna 1923 v Paříži.⁴⁶

³⁸ Protokol, 18. ledna 1950.

³⁹ Protokol, 3. května 1950.

⁴⁰ Participaci jednotlivých tříd na práci komise uvedu vždy pouze v první zmínce o ní.

⁴¹ V protokolech jsou nejednotně používány dva názvy: Mezinárodní svaz akademií, nebo Mezinárodní akademická unie.

⁴² Stanovy UAI byly přijaty v říjnu 1919, v květnu 1920 se konalo její první řádné plenární zasedání. Od té doby je sídlo této mezinárodní organizace v Bruselu. V roce 1923 přistoupila k UAI i ČAVU. Viz OLIVA, Pavel: *Mezinárodní spolupráce v klasických studiích*. In: *Současné úkoly československé archeologie. Referáty z celostátní konference čs. archeologů ve Valticích 17.–20. 10. 1978* [poř.] Archeologickým ústavem ČAVU (dále jen *Současné úkoly*). Red. a úvod Josef Poulik. Brno 1981, s. 230.

⁴³ Protokol, 28. ledna 1920.

⁴⁴ Protokol, 26. října 1921. V citovaném protokolu se používá označení I. sjezd pro středověkou latinu.

⁴⁵ Protokol, 29. listopadu 1922.

⁴⁶ Protokol, 28. února 1923.

Po delší časové pauze se Slovník středověké latiny dostal znovu na program třídní schůze v květnu 1930. Mezi zprávami z prezidia zaznělo oznámení, že V. Tille podal v dopise předsedovi Akademie stručnou zprávu o zasedání UAI v Bruselu. Položil v něm důraz zejména na to, aby se pomýšlelo na sestavení Slovníku středověké latiny u nás.⁴⁷ Na příští schůzi si třída vyžádala od V. Tilleho obsáhlejší referát o tomto jedenáctém sjezdu delegátů UAI konaném mezi 12–14. květnem 1930. Po jeho vyslechnutí se rozproudila obšírnější debata o Slovníku středověké latiny v zemích českých a III. třída navrhla I. třídě zřízení společné komise ze zástupců obou tříd, která by „uvážovala o způsobu, jakým by slovník takový měl být pořízen, a o organizaci tohoto podniku. Do komise této za III. třídu zvoleni prof. Jiráni a Tille“.⁴⁸

V únorové třídní schůzi roku 1931 bylo prezentováno sdělení prezidia Akademie, že I. třída do *Komise pro Slovník středověké latiny* zvolila prof. Friedricha a prof. Kaprase. III. třída se usnesla, aby V. Tille svolal schůzi komise.⁴⁹ V dubnovém zasedání téhož roku I. třída prostřednictvím prezidia Akademie oznámila, že je ochotna účastnit se prací na Slovníku středověké latiny, ale že si vyhradzuje konečné rozhodnutí až po vypracování podrobného plánu projektu.⁵⁰ Detailnější výsledky svého jednání předložila *Komise pro Slovník středověké latiny* III. třídě v červnu 1931. Navrhla: „...excerpovat období od 1000–1500 r. s vyloučením humanistů stol. XV (bude pořízen slovník diferenciální)“ a finančně zabezpečit svou činnost žádostí „o zvláštní subvenci pro tento podnik a požádat o podporu také Kancelář presidenta republiky“. Program i návrhy byly ve třídě schváleny a V. Tille měl do příští schůze podat konkrétní požadavky na podporu od obou zúčastněných tříd.⁵¹ Rok 1931 se tak dá považovat za definitivní datum vzniku komise.

Ta následně v listopadu 1931 jednala nejen o soupisu textů, které měly být pro Slovník středověké latiny u nás excerpovány, ale také o účasti Akademie na *Corpus vasorum*⁵² a *Forma orbis Romani*.⁵³ Československý svazek *Corpus vasorum* měl uveřejnit výběr z antických váz domácího původu.⁵⁴ Pokud

⁴⁷ Protokol, 38. května 1930. V tomto protokolu se uvádí, že V. Tille byl zástupcem Akademie v UAI.

⁴⁸ Protokol, 29. října 1930.

⁴⁹ Protokol, 25. února 1931.

⁵⁰ Protokol, 29. dubna 1931.

⁵¹ Protokol, 10. června 1931.

⁵² V protokolech se spíše užívá zkrácená podoba pojmenování tohoto dalšího mezinárodního projektu v oblasti klasických studií, tj. *Corpus vasorum*, na rozdíl od ustálenějšího názvu prezentovaného v odborné literatuře *Corpus vasorum antiquorum*.

⁵³ Protokol, 25. listopadu 1931.

⁵⁴ Protokol, 25. října 1933.

jde o *Forma orbis Romani*, zprávu o pracích na tomto projektu podala UAI poprvé v červenci 1921.⁵⁵ Jeho cílem bylo zachytit geografický a etnografický obraz římského impéria na jednotlivých listech. V listopadu 1931 byl rovněž projednán a přijat návrh, aby prezidium Akademie podalo na příslušná místa memorandum týkající se československé účasti na jmenovaných mezinárodních podnicích, a komisi byla povolena požadovaná částka 1500 Kč na její přípravné práce.⁵⁶

Mšano odmítlo Slovník středověké latiny finančně podporovat,⁵⁷ avšak Kancelář prezidenta republiky oznámila, že „pan prezident udělil České akademii pro rok 1932 příspěvek 6 000 Kč na její práce, jimiž se chce zúčastnit na podnicích Mezinárodní akademické unie (Slovník středověké latiny u nás, *Corpus vasorum*, *Forma orbis Romani*) a že téhož příspěvku dostane se Akademii ještě ve čtyřech dalších letech“.⁵⁸ V roce 1936 Kancelář prezidenta republiky poukázala posledních 6 000 Kč jako pátou splátku daru T. G. Masaryka na vědeckou spolupráci České akademie s UAI v Bruselu.⁵⁹

Nové podněty k práci *Komise pro Slovník středověké latiny* i k ostatním mezinárodním úkolům Akademie navrhl V. Tille po zasedání Unie v roce 1933. Péče o československý svazek v *Corpus vasorum* byla svěřena *Archeologické komisi*. Jejím úkolem bylo zrevidovat původní program prof. J. Čadíka, navrhnout nový program tohoto svazku a najít způsob, jak by se celý projekt dal u nás uskutečnit. Prezidium Akademie se rozhodlo svolat za podzimního pobytu italského zástupce v UAI v Praze schůzi členů *Komise pro slovník středověké latiny* a *Archeologické komise* zástupců I. a III. třídy ČAVU a KČSN, aby se poradili o věcech týkajících se jejich účasti na pracích Unie.⁶⁰

V třídní schůzi roku 1934 se odehrála doplňovací volba do *Komise pro Slovník středověké latiny*, do které byl zvolen prof. Hujer z III. třídy.⁶¹ V říjnu 1938 se stal za zesnulého V. Tilleho členem *Komise pro úkoly Svazu akademii* B. Ryba.⁶² V prosinci 1938 se třída usnesla vyslat do posledně uvedené komise kromě B. Ryby a O. Hujera ještě prof. Titze, a to v případě, že napříště bude

⁵⁵ Protokol, 26. října 1921. V tomto třídním protokolu je zmíněn název *Forma imperii Romani*. V pozdější odborné literatuře je ediční řada citována spíše jako *Tabula imperii Romani*.

⁵⁶ Protokol, 25. listopadu 1931. Citovaný protokol zaznamenává stručně obsah schůze komise a je tedy správně datován 25. listopadu, nikoliv 24. listopadu.

⁵⁷ Protokol, 27. dubna 1932.

⁵⁸ Protokol, 26. října 1932.

⁵⁹ Protokol, 21. října 1936.

⁶⁰ Protokol, 25. října 1933.

⁶¹ Protokol, 28. února 1934.

⁶² Protokol, 26. října 1938.

I. třída v komisi zastoupena třemi členy.⁶³ Rozhodla také o finanční podpoře na další excerpční práce pro Slovník středověké latiny ve výši 2000 Kč.⁶⁴ Protokoly zmiňují finanční podporu z třídních prostředků pro slovník ještě v roce 1942 ve výši 8000 K.⁶⁵

Za protektorátu, v prosinci 1940, se na podnět O. Hujera *Komise pro úkoly Svazu akademií* rozdělila na „pětičlennou Komisi pro sestavení slovníku středověké latiny, do níž by III. třída vyslala 3 členy a I. třída 2 členy, a 2) tříčlennou komisi pro vydávání Corpus Vasorum, v níž by I. třída měla členy dva a III. třída jednoho.“⁶⁶ Toto usnesení bylo předloženo I. třídě, která návrh schválila a vyslala do *Komise pro Slovník středověké latiny* prof. Dobiáše a Friedricha a do *Komise pro vydávání Corpus vasorum* prof. Dobiáše a Hrubého. Třetí třída zvolila do první komise O. Hujera, M. Křepinského a B. Rybu, do druhé A. Salače.⁶⁷ K další obměně ve složení *Komise pro Slovník středověké latiny* došlo v roce 1942, kdy K. Hrdina nahradil zesnulého O. Hujera.⁶⁸ V roce 1944 vystřídal G. Fridricha ve funkci předsedy komise prof. Urbánek z I. třídy.⁶⁹

V poválečném období podává celkovou informaci o složení *Komise pro úkoly Svazu akademií* v Bruselu až protokol z třídní schůze v roce 1949, kdy do ní byli zvoleni za III. třídu A. Salač a prof. Rypka. Kromě nich byli členy komise prof. Boháček, Dobiáš a Král⁷⁰ z I. třídy, dále B. Ryba a nečlen Akademie J. Čadík.⁷¹ V březnu 1950 se stal členem *Komise pro Slovník středověké latiny* A. Salač.⁷²

Posledně zmíněná komise musela řešit i otázku konkrétních pracovních sil pro excerpční práce, které započaly v roce 1934⁷³ a byly realizovány podle zásad zaslanych již v roce 1933 z UAI.⁷⁴ V květnu 1946 požádala komise Akademii o podporu žádosti středoškolské profesorky A. Fialové, aby byla

⁶³ Protokol, 7. prosince 1939.

⁶⁴ Protokol, 7. prosince 1939.

⁶⁵ Protokol, 30. října 1942.

⁶⁶ Protokol, 11. prosince 1940.

⁶⁷ Protokol, 29. ledna 1941.

⁶⁸ Protokol, 30. října 1942.

⁶⁹ Protokol, 9. listopadu 1944.

⁷⁰ Nejedná se o klasického filologa Josefa Krále, který zemřel v roce 1917, ale o filozofa a sociologa téhož jména.

⁷¹ Protokol, 26. května 1949.

⁷² Protokol, 18. března 1950.

⁷³ MARTINOVSKÝ, M.: ČAVU za protektorátu, s. 202, pozn. č. 35.

⁷⁴ Protokol, 25. ledna 1933.

pro školní rok 1946/1947 zaměstnána na nějaké pražské střední škole a aby jí byl snížen učební úvazek.⁷⁵ V listopadu 1946 byla snížením učebního úvazku uvolněna pro práci na Slovníku středověké latiny i profesorka reálného gymnázia E. Procházková-Kamínková.⁷⁶ Táž zpráva *Komise pro Slovník středověké latiny* shrnuje i postup a program excerpční práce a informuje o přestěhování excerpčního materiálu do nových místností. Ty žádal B. Ryba nejen pro komisi, ale i pro Archiv fotografií starých rukopisů a tisků v lednu 1950.⁷⁷ Zajímavý údaj o postupu excerpčních prací najdeme v třídním protokolu z března 1950, kdy B. Ryba v průběhu zprávy o činnosti komise odpověděl na dotaz A. Salače, že „letos bude skončena excerpce a pak přikročeno k redakčním pracem, které si vyžádají dobu asi 5 let“.⁷⁸

Úzká součinnost mezi jednotlivými složkami *Komise pro úkoly Svazu akademii* je doložena průběhem schůze v prosinci 1950. Zúčastnili se jí M. Boháček z I. třídy, B. Ryba, J. Rypka a A. Salač ze III. třídy, omluvil se J. Král z I. třídy. V úvodu promluvil B. Ryba o memorandu, jež si na dálno-pis ministerstva zahraničí vyžádalo ministerstvo školství o vztahu Akademie k UAI; memorandum vypracovali třídní předseda A. Salač, tajemník III. třídy a předseda komise J. Rypka a její jednatel B. Ryba. V další části jednání měla každá ze tří sekcí komise podat zprávu o své činnosti, takže nejprve B. Ryba stručně rekapituloval výsledky práce a schůze první sekce (Slovník středověké latiny) z předešlého dne. Referáty o sekci druhé (Forma orbis Romani) a třetí (Corpus vasorum) nakonec z blíže nespecifikovaných technických důvodů odpadly, ale zástupci obou sekcí byli požádáni o předložení zpráv o postupu prací na těchto úkolech v následující schůzi.⁷⁹

Detailní zápis o prosincové schůzi první sekce se nachází rovněž za protokolem z roku 1950. Proběhla v pracovně B. Ryby na filozofické fakultě za účasti R. Urbánka a V. Vojtíška z I. třídy a M. Křepinského, B. Ryby a A. Salače z III. třídy. Schůzi zahájil v zastoupení předsedy prof. Urbánka, jenž se do ní dostavil opožděně, jednatel komise B. Ryba, který je také autorem zápisu. Podal „...zprávu o personálním stavu pracovníků komise (změna nastala od začátku školního roku, kdy dvě dosavadní pracovnice, prof. A. Fialová a dr. Eva Kamínková, jež měly dotud poloviční úvazek, musily převzít plný úvazek na gymnasiu a mohou v komisi od té doby pracovat jen jako externí

⁷⁵ Protokol, 28. května 1946.

⁷⁶ Protokol, 27. listopadu 1946.

⁷⁷ Protokol, 18. ledna 1950.

⁷⁸ Protokol, 15. března 1950.

⁷⁹ Zápis o schůzi Komise pro úkoly Svazu akademii, která se konala v pondělí 18. prosince 1950 v pracovně prof. Ryby na filozofické fakultě, přiložený za třídní protokol téhož data.

síly), o dosaženém výsledku pracovním (8690 excerpčních lístků, takže stav k dnešnímu dni činí 236 568) a o programu na r. 1951. Zpráva schválena. Odhlasovány rovněž odměny externím pracovníkům za odevzdané práce: řed. Ot. Smrčkovi 562,- Kčs, prof. A. Fialové 818,- Kčs, dr. E. Kamínkové 268,- Kčs.⁸⁰

Poslední schůzi v rámci Akademie konala *Komise pro Slovník středověké latiny* 13. června 1952. Protokol ze schůze III. třídy stručně uvádí, že B. Ryba na ní přednesl nejen zprávu o činnosti uvedené komise, ale i o práci *Komise pro pořizování fotografií rukopisů a starých tisků*. Obě zprávy byly vzaty na vědomí a třída poděkovala B. Rybovi za velikou práci a péči, kterou uvedeným komisím stále věnoval.⁸¹

O enormním podílu B. Ryby na vědeckých úkolech ČAVU svědčí i jeho členství v četných dalších prováděcích komisích. Společně s členem I. třídy, prof. F. M. Bartošem, iniciovali v roce 1940 návrh na vznik *Komise pro studium české bible* I. a III. třídy a podali ihned její pracovní program.⁸² Po schválení jednacího řádu a organizačních pravidel byl B. Ryba zvolen v roce 1941 jejím jednatelem a třída jí povolila roční příspěvek 2000 K.⁸³

Mimořádné pozornosti B. Ryby se těšila *Komise pro pořizování fotografií rukopisů a starých tisků* I. a III. třídy založená v roce 1942. Na návrh jejího předsedy O. Hujera rozhodla třída o zřízení archivu fotografií pořízených touto komisí a prof. Ryba byl zvolen jeho správcem⁸⁴ a v témže roce i členem komise.⁸⁵ Když v roce 1948 podával zprávu o archivu fotografií, třída se usnesla poděkovat mu za péči věnovanou archivu.⁸⁶

K nejstarším vědeckým orgánům Akademie náležely tři pracovní komise III. třídy, které se staraly o vydávání původní *Sbírky pramenů ku poznání literárního života v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. K. Hrdina a po něm i B. Ryba byli členy *Komise pro literární korespondenci a prameny cizojazyčné* III. třídy.⁸⁷ Mnohem více se však klasičtí filologové (F. Groh, K. Hrdina,

⁸⁰ Zápis o schůzi Komise pro slovník středověké latiny, která se konala v pondělí 18. prosince 1950, přiložený za třídní protokol téhož data.

⁸¹ Protokol, 13. června 1952.

⁸² Protokol, 11. prosince 1940.

⁸³ Protokol, 29. ledna 1941.

⁸⁴ Protokol, 28. února 1942.

⁸⁵ Protokol, 30. října 1942.

⁸⁶ Protokol, 20. října 1948.

⁸⁷ Zvolení K. Hrdiny (Protokol, 30. října 1942), zvolení B. Ryby (Protokol, 22. listopadu 1951). Podle M. Martinovského se komise původně nazývala *Komise pro Sbírku pramenů ku poznání literárního života v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. – Skupina II. Literární korespondence a prameny cizojazyčné. Viz MARTINOVSKÝ, M.: ČAVU za protektorátu, s. 203. V protokolech

K. Svoboda a B. Ryba)⁸⁸ angažovali v *Bibliografické komisi* III. třídy.⁸⁹ V roce 1943 třídní schůze schválila zápisy o schůzích *Bibliografické komise* s návrhy B. Ryby o vnitřní organizaci a s pokyny pro zpracovatele bibliografie.⁹⁰ Na jejích základech byla Bibliografie českých prací filologických rozdělena na jednotlivé skupiny podle filologických oborů, přičemž IV. skupina zahrnovala Klasickou a orientální filologii.⁹¹

V roce 1949 se za spoluúčasti B. Ryby konala ustavující schůze *Komise pro vydávání spisů J. A. Komenského* I. a III. třídy.⁹² V lednu 1951 požádala, aby byl pod záštitou I. a III. třídy obnoven Archiv Komenského a aby byla schválena kooptace mj. J. Ludvíkovského a K. Svobody.⁹³ Na březnovém jednání téhož roku byli prof. Ryba a Škarka pověřeni, aby vypracovali nový přesný plán i rozvrh jednotlivých svazků.⁹⁴ Nakonec však bylo vydávání Komenského spisů svěřeno Výzkumnému ústavu pedagogickému J. A. Komenského v Praze a komise byla ještě téhož roku zrušena.⁹⁵

Jméno B. Ryby se objevuje i v dalších komisích: v *Komisi pro vydávání Kadlecova Glosáře* I. a III. třídy,⁹⁶ v *Komisi pro vydávání pramenů českého hnutí náboženského ve 14. a 15. století* I. a III. třídy,⁹⁷ v *Komisi k uctění 100. výročí*

se však uvádí pod názvem *Komise pro sbírku pramenů k poznání literárního života, skupina II*. Viz např. Protokol, 22. listopadu 1951.

⁸⁸ Volba F. Groha (Protokol, 28. března 1919); jako člen pak znovu uveden v roce 1925 (Protokol, 30. října 1925). Zvolení K. Hrdiny (Protokol, 25. listopadu 1936), kooptace prof. Ryby a Svobody do komise (Protokol, 27. ledna 1943).

⁸⁹ Původní název komise zněl *Komise pro sbírku pramenů ku poznání literárního života v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. – Skupina III. Práce bibliografické. Viz MARTINOVSKÝ, M.: ČAVU za protektorátu, s. 196.

⁹⁰ Protokol, 31. května 1943.

⁹¹ MARTINOVSKÝ, M.: ČAVU za protektorátu, s. 197. Zmíněná bibliografie vycházela ve Sborníku filologickém vydávaném III. třídou.

⁹² Protokol, 9. listopadu 1949. Již v roce 1940 byl prof. Ryba společně s prof. Havránkem z I. třídy pověřen jednáním ve věci vydávání spisů Komenského (Protokol, 23. října 1940). Od okupace do roku 1949 ale není v protokolech o práci komise žádná zmínka. Původní *Komise pro vydávání spisů J. A. Komenského* však působila už od konce 19. století. Viz MARTINOVSKÝ, M.: ČAVU za protektorátu, s. 205.

⁹³ Protokol, 24. ledna 1951.

⁹⁴ Zápis o schůzi komise pro vydávání spisů J. A. Komenského při České akademie věd a umění dne 7. března 1951, přiložený k protokolu z třídní schůze téhož data.

⁹⁵ Zápis o schůzi komise pro vydávání spisů J. A. Komenského při České akademie věd a umění svolané na den 25. května 1951, přiložený k protokolu z třídní schůze 27. června 1951.

⁹⁶ Protokol, 30. října 1942.

⁹⁷ Protokol, 27. ledna 1943. V tomto protokolu se nazývá husitská komise.

smrti Josefa Jungmanna I. a III. třídy,⁹⁸ v *Komisi pro soupis a zpracování nápisů v našich zemích* I. a III. třídy,⁹⁹ v *Komisi pro vydávání sbírky pramenů k dějinám měst* I. a III. třídy¹⁰⁰ a v *Ortoepické komisi* III. třídy.¹⁰¹

Archeolog a epigrafik A. Salač byl svou specializací předurčen k působení v *Archeologické komisi*, kde v roce 1946 nahradil na nové pětiletí 1947–1952 churavého prof. B. Hrozného,¹⁰² a v *Epigrafické komisi* I. a III. třídy, kam byl zvolen po K. Hrdinovi.¹⁰³ Byl rovněž členem¹⁰⁴ *Pravopisné komise* III. a IV. třídy,¹⁰⁵ ve které dříve působil z klasických filologů F. Groh.¹⁰⁶ K. Hrdina participoval kromě již výše uvedených komisí na práci *Komise pro soupis rukopisů* I. a III. třídy¹⁰⁷ a *Komise pro soupis a zpracování nápisů v našich zemích*.¹⁰⁸

Jak jsem již uvedla, v komisích působili především řádní a mimořádní pražští členové Akademie. Na jednu z vznesených žádostí brněnských členů se však III. třída usnesla zasílat jim častější a podrobnější pozvánky a zvát je jejich mluvčího do schůzí.¹⁰⁹ Aby se umožnila větší součinnost mimopražských členů, byla ochotná volit je i do komisí.¹¹⁰ Mezi klasickými filology působícími mimo Prahu je tak třeba zmínit F. Novotného v *Komisi pro vydávání Bibliotéky*.¹¹¹ V *Ortoepické komisi*¹¹² a v *Komisi pro studium české bible* pracoval i nečlen Akademie K. Janáček.¹¹³

⁹⁸ Protokol, 26. května 1943.

⁹⁹ Protokol, 16. prosince 1943.

¹⁰⁰ Protokol, 28. května 1946.

¹⁰¹ Protokol, 22. listopadu 1951.

¹⁰² Protokol, 27. listopadu 1946.

¹⁰³ Protokol, 3. května 1950.

¹⁰⁴ Protokol, 30. října 1942.

¹⁰⁵ MARTINOVSKÝ, M.: *ČAVU za protektorátu*, s. 200. – Autor tohoto článku patrně omylem uvádí, že na práci komise se podílely I. a IV. třída, jako pravděpodobněji se však jeví spolupráce III. a IV. třídy.

¹⁰⁶ Obnovení komise a volba F. Groha za jejího člena (Protokol, 28. května 1920). Volba F. Groha do téže komise je pak znovu uvedena v roce 1925, viz Volby do stálých komisí, 30. října 1925, přiloženo za Protokol, 30. října 1925.

¹⁰⁷ Protokol, 30. října 1942.

¹⁰⁸ Protokol, 16. prosince 1943.

¹⁰⁹ Protokol, 11. března 1925.

¹¹⁰ Protokol, 17. června 1925.

¹¹¹ Viz pozn. č. 33.

¹¹² Protokol, 30. října 1942.

¹¹³ Zápis o schůzi komise pro studium staročeské bible konané dne 25. ledna 1947, přiložený za protokol z třídní schůze dne 12. března 1947.

Již ve stanovách z roku 1923 si Akademie v § 2 kladla za úkol „...zakládati, podporovati nebo spravovati vědecké ústavy badatelské a umělecké anebo se účastniti jejich správy.“¹¹⁴ V období první Československé republiky však nepodnikla v tomto ohledu žádné výraznější kroky, dokonce ani u *Kanceláře Slovníku jazyka českého* (dále jen Kancelář),¹¹⁵ u níž existovala vyhlídka na její přetvoření v ústav. Na činnosti Kanceláře se podílely *Lexikografická* a *Dialektologická komise* III. třídy a náleželo jí významné postavení v předválečném vědeckém bádání. Zprávy o aktivitách obou komisí přicházely na program jednání většiny třídních schůzí. V roce 1943 byl dozorem nad Kanceláří pověřen B. Ryba.¹¹⁶

Účastnil se i jednání zvláštní komise pro reorganizaci vědeckých komisí a zřizování ústavů pro úkoly III. třídy v roce 1945.¹¹⁷ Její práce souvisela s novou debatou o transformování původních komisí v ústavy, která se rozvinula krátce po druhé světové válce. Právě Kancelář se v roce 1946 stala základem prvního vědeckého ústavu Akademie, *Ústavu pro jazyk český*. Vedle něho zřídila Akademie v roce 1948 i *Ústav pro českou literaturu*.¹¹⁸

Pro detailnější zpracování úkolů *Ústavu pro jazyk český* byla zvolena zvláštní komise, v níž působili mj. K. Svoboda, K. Hrdina a B. Ryba. *Komisi pro Ústav české literatury* se také svěřil návrh A. Salače, aby Akademie publikovala kritická vydání českých klasiků.¹¹⁹ „Prezident republiky přijal v osobním slyšení tříčlennou deputaci České akademie věd a umění v pátek dne 14. června 1946 (generálního tajemníka dr. Trkala, předsedu III. třídy Dr. Salače a tajemníka třídy a akademického referenta Ústavu pro jazyk český dr. Havráňka); audience se týkala informací o Ústavu pro jazyk český a otázky zřizování dalších ústavů v rámci České akademie věd a umění. Pan prezident projevil o iniciativní práci takových ústavů vřelý zájem a slíbil jim i Akademii všemožnou podporu.“¹²⁰ Ve III. třídě se rozvinuly diskuze i o založení dalších ústavů, ale k jejich praktickému vzniku nedošlo a v roce 1952 přešla z ČAVU do Československé akademie věd jen obě zmíněná filologická pracoviště.

¹¹⁴ Stanovy 1923, s. 5.

¹¹⁵ Kancelář byla založena v roce 1911.

¹¹⁶ Protokol, 27. ledna 1943.

¹¹⁷ Protokol, 25. července 1945.

¹¹⁸ BERAN, Jiří: *Stanovy*, s. 114.

¹¹⁹ Protokol, 6. února 1946.

¹²⁰ Protokol, 27. listopadu 1946.

4 Závěr

Rozbor protokolů ze schůzí III. třídy mezi lety 1918–1952 umožnil postihnout četné zastoupení klasických filologů ve vědeckých komisích. Nejvíce informací se týkalo členství významných představitelů české klasické filologie v těchto výzkumných pracovištích Akademie, méně už je charakterizována vlastní náplň jejich činnosti. Detailnější údaje však protokoly poskytují o *Komisi pro vydávání Bibliotéky klasiků řeckých a římských* a zejména o *Komisi pro Slovník středověké latiny*. Přinášejí zajímavé svědectví o jejím konstituování, konkrétním zastoupení členů I. a III. třídy, postupné excerpci zvolených textů, o celkovém výhledu nejen excerpčních prací, ale i publikování získaného materiálu, sporadicky pak i o finanční podpoře na tento výzkumný úkol. Doplnují tak poznatky obsažené ve stručných článcích věnovaných Slovníku středověké latiny či československému podílu na mezinárodní spolupráci v klasických studiích.¹²¹

Náplň činnosti vědeckých komisí III. třídy korespondovala s badatelským programem předních českých klasických filologů působících v meziválečné době i po druhé světové válce. Z jejich starší generace vystupuje v protokolech do popředí osobnost F. Groha, i když ten se spíše angažoval v práci poradních komisí.¹²² Od třicátých let 20. století se postupně do vědeckých úkolů Akademie zapojil A. Salač a od konce třicátých let také B. Ryba. A. Salač se výrazně zasloužil o přípravné práce k ediční řadě *Corpus vasorum antiquorum*¹²³ a participoval i na činnosti dalších pěti vědeckých komisí.¹²⁴ Enormní podíl na fungování četných prováděcích komisí měl však především B. Ryba,

¹²¹ BOUZEK, Jan – DUFGOVÁ, Marie: *Mezinárodní edice Corpus vasorum antiquorum*. In: *Současné úkoly*, s. 238; BURIAN, Jan: *c. d.*, s. 234–237; FIALOVÁ, A.: *Nové slovníky středověké latiny*. ZJKE, 2, 1960, s. 125–131; KALIVODA, Jan: *Latinitatis medii aevi lexicon Bohemorum v polovině svého rozsahu*. LF, 118, 1995, s. 107–110; OLIVA, Pavel: *Mezinárodní spolupráce v humanitních vědách*. ZJKE, 19, 1977, s. 20–34; Týž: *Mezinárodní spolupráce v klasických studiích*. In: *Současné úkoly*, s. 230–233.

¹²² Viz pozn. č. 11.

¹²³ Na ediční řadě *Corpus vasorum antiquorum* se podíleli po zániku ČAVU pracovníci Kabinetu pro studia řecká, římská a latinská (v dnešní době Kabinetu pro klasická studia při Filozofickém ústavu AV ČR), Národního muzea a Katedry věd o antickém starověku UK (v dnešní době Ústavu pro klasickou archeologii UK).

¹²⁴ A. Salač byl také předsedou III. třídy ČAVU v letech 1946–1952 (Protokol, 6. února 1946, 17. prosince 1947). Poprvé byl zvolen na začátku roku 1946, kdy bylo po druhé světové válce nutné realizovat volby třídních funkcionářů. Ty znovu proběhly na konci roku 1947 na řádné třiletí 1948–1950. Další volby na období 1951–1954 se vzhledem k plánované reorganizaci ČAVU neuskutečnily.

který stál mj. u zrodu *Komise pro Slovník středověké latiny*.¹²⁵ Jeho badatelský program se do určité míry shodoval se zaměřením III. třídy na kritické vydávání textů starší české literatury, takže působil v 15 vědeckých komisích.

RESUMÉ

KLASIČTÍ FILOLOGOVÉ VE VĚDECKÝCH KOMISÍCH ČESKÉ AKADEMIE VĚD A UMĚNÍ V PROTOKOLECH ZE SCHŮZÍ III. TŘÍDY V LETECH 1918–1952

Protokoly ze schůzí III. třídy, uložené ve fondu České akademie věd a umění v Masarykově ústavu a Archivu Akademie věd České republiky, patří k nejdůležitějším pramenům pro poznání její činnosti. Cílem článku je jejich analýza ve vymezeném časovém období let 1918–1952 a charakteristika působení klasických filologů zejména ve stálých prováděcích komisích organizujících vědecké úkoly třídy. Od roku 1897 fungovala *Komise pro vydávání Bibliotéky klasiků řeckých a římských*, přejmenovaná v roce 1943 na *Komisi pro vydávání řecké a latinské knihovny*. Velmi detailní informace protokoly podávají o *Komisi pro slovník středověké latiny*, která se ustavila v souvislosti se zapojením do Mezinárodního svazu akademií (Union académique internationale) v roce 1931. Ve stejném roce byla založena i *Komise pro Corpus vasorum antiquorum* s úkolem vydat edici antických váz a jejich zlomků v československých sbírkách. Z klasických filologů nejvíce na práci vědeckých komisí participovali prof. František Groh, od počátku třicátých let 20. století prof. Antonín Salač a od konce třicátých let prof. Bohumil Ryba.

SUMMARY

CLASSICAL PHILOLOGISTS IN RESEARCH COMMITTEES OF THE CZECH ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS IN REPORTS FROM MEETINGS OF THE THIRD CATEGORY IN 1918–1952

Reports from meetings of the third category, stored in funds of the Czech Academy of Sciences and Arts in the Masaryk Institute and the Archive of

¹²⁵ Malá skupina pracovníků Slovníku středověké latiny přešla v roce 1953 z ČAVU do Kabinetu pro studia řecká, římská a latinská. V současné době pokračují práce na slovníku v Kabinetu pro klasická studia při Filozofickém ústavu AV ČR. Slovník je od roku 1977 vydáván po jednotlivých sešitech.

the ASCR, belong among the most fundamental sources for understanding of its activities. The aim of this article is its analysis in a given period 1918–1952 and characteristics of classical philologists' work, especially in permanent executive committees organising research projects of the category. Since the birth of the Academy in 1890, the Committee for Publishing of Bibliotheca of Greek and Roman Classics has been in operation, in 1943 the name was transformed into the Committee for Publishing of Greek and Latin Bibliotheca. Reports provide pretty detailed information about the Committee on Medieval Latin Dictionary, which was established because of the connection into the International Academy Union (Union académique internationale) in 1931. At the same year the Committee on Corpus Vasorum Antiquorum originated with a goal to publish an edition of ancient vases and their fragments in Czechoslovak collections. As regards classical philologists, prof. František Groh has participated the most on the research committees' work and since 1930s also prof. Bohumil Ryba and prof. Antonín Salač.

Key words:

The Czech Academy of Sciences and Arts, classical philologists, the Committee for Publishing of Bibliotheca of Greek and Roman Classics, the Committee on Medieval Latin Dictionary, the Committee on Corpus Vasorum Antiquorum

Translated by Mgr. Hana Ferencová

PhDr. Ivana Koucká
Katedra historie
Filozofická fakulta
Univerzita Palackého v Olomouci
Na Hradě 5
771 80 Olomouc